

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบการวิจัยเชิงพรรณนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปัจจัยเงื่อนไขพื้นฐานในการดูแลตนเอง ของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ พลังความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ และปัจจัยที่มีผลต่อพลังความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่ได้รับการตรวจโลหิตแล้วพบว่า มีแอนติบอดีต่อเชื้อเอชไอวี โดยผ่านขั้นตอนการให้คำปรึกษาแล้ว ไม่มีความปกติทางสมองและจิตใจ และมีรายชื่อในทะเบียนกลุ่มใจประสานใจ โรงพยาบาลบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ในวันที่ 30 มกราคม 2555 จำนวน 230 ราย กลุ่มตัวอย่างได้มาแบบการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 106 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างเอง ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นแบบสำรวจรายการและคำถามปลายเปิดเติมคำในช่องว่าง ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยเงื่อนไขพื้นฐานในการดูแลตนเอง คือ อายุ เพศ ระบบครอบครัว แบบแผนการดำเนินชีวิต การมารับบริการสุขภาพ ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นแบบสำรวจรายการและคำถามปลายเปิดเติมคำในช่องว่าง และส่วนที่ 3 แบบสอบถาม พลังความสามารถในการดูแลตนเอง 10 ประการ ประกอบด้วย ความสนใจ และเอาใจใส่ตนเอง ความสามารถในการควบคุมร่างกาย ความสามารถที่จะควบคุมส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ความสามารถที่จะใช้เหตุผลเพื่อการดูแลตนเอง แรงจูงใจที่จะกระทำการดูแลตนเอง ความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดูแลตนเอง ความสามารถในการเสาะแสวงหาความรู้ทักษะในการใช้กระบวนการทางความคิดและปัญญา ความสามารถในการจัดระบบตนเอง ความสามารถที่จะปฏิบัติการดูแลตนเองอย่างต่อเนื่อง จำนวน 48 ข้อ ลักษณะข้อคำถามเชิงบวกแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ โดยผ่านการตรวจสอบความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และตรวจสอบความเที่ยงของแบบสอบถามพลังความสามารถในการดูแลตนเอง 10 ประการ โดยได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.8 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองได้แบบสอบถามครบร้อยละ 95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผลใช้การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple regression) การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ได้พิทักษ์

สิทธิกลุ่มตัวอย่างและวิธีการดำเนินการวิจัย แบบสอบถามในการวิจัยได้ผ่านการอนุมัติจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยนครสวรรค์

สรุปผลการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสหย่า หม้าย แยก ร้อยละ 64.1 จบชั้นประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.3 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ 501 – 1,000 บาท ร้อยละ 41.5 ระดับภูมิคุ้มกันมากกว่า 300 เซลล์/ไมโครลิตร ร้อยละ 59.4 ส่วนใหญ่ไม่ได้รับประทานยาต้านไวรัส ร้อยละ 53.8

2. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 57.5 เพศหญิง ร้อยละ 42.5 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31- 40 ปี ร้อยละ 39.6 รองลงมาอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 31.1 อายุต่ำสุด 13 ปี อายุสูงสุด 73 ปี กลุ่มตัวอย่าง อาศัยลักษณะครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 80.2 แบบแผนการดำเนินชีวิต ส่วนใหญ่มีประกอบอาชีพได้ ร้อยละ 88.7 ไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 11.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มารับบริการอย่างต่อเนื่อง ณ โรงพยาบาลใกล้บ้าน ร้อยละ 96.2 ส่วนน้อยรักษาไม่ต่อเนื่อง ร้อยละ 3.8

3. กลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยคะแนนพลังความสามารถในการดูแลตนเองโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.50$, SD 0.28) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าพลังความสามารถในการดูแลตนเอง ด้านที่จะควบคุมพลังงานทางด้านร่างกายให้เพียงพอมีคะแนนค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง และมีคะแนนค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ($\bar{X}=2.57$, SD 0.50) รองลงมาได้แก่คะแนนค่าเฉลี่ยด้านความสนใจเอาใจใส่ตนเอง ($\bar{X}=2.56$, SD 0.26) ด้านความสามารถที่จะควบคุมส่วนต่างๆ ของร่างกาย ($\bar{X}=2.54$, SD 0.28) ด้านความสามารถในการจัดระบบการดูแลตนเอง ($\bar{X}=2.53$, SD 0.27) ด้านแรงจูงใจที่จะกระทำการดูแลตนเอง ($\bar{X}=2.51$, SD 0.28) ส่วนด้านมีความสามารถในการเสาะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองอยู่ระดับน้อยที่มีคะแนนค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ($\bar{X}=2.43$, SD 0.25)

4. ปัจจัยที่มีผลต่อมีพลังความสามารถในการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่างคือ อายุ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของพลังความสามารถในการดูแลตนเองผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ได้ระดับน้อย ร้อยละ 5.4 โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ -.065

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย พบทุกช่วงอายุ แต่ส่วนใหญ่อยู่ในวัยผู้ใหญ่ สามารถประกอบอาชีพทำงานหารายได้ จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการติดเชื้อเอชไอวีของประเทศไทย (<http://www.aidsthai.org/article/view/302691>) ที่สรุปว่าผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงานและวัยเจริญพันธุ์ อัตราการติดเชื้อในเพศชายสูงกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน และการศึกษาจบชั้นประถมศึกษา

2. กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนพลังความสามารถในการดูแลตนเองโดยรวมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.50$, SD 0.28) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าพลังความสามารถในการดูแลตนเองด้านความสามารถที่จะควบคุมพลังงานทางด้านร่างกายให้เพียงพอ มีคะแนนเฉลี่ยในระดับปานกลางและมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ทั้งนี้ อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน อายุไม่เกิน 50 ปี มีกำลังวังชาที่จะปฏิบัติกิจวัตรในการดูแลตนเองได้ตามปกติ สามารถทำงานประจำวันได้โดยไม่ต้องนอนพักตอนกลางวัน และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ อีกทั้งกลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มที่ส่วนใหญ่ไม่ได้รับประทานยาต้านไวรัส ซึ่งไม่มีผลกระทบจากความอ่อนเพลียหรือเกิดอาการข้างเคียงจากการได้รับยาต้านไวรัส จึงมีพลังความสามารถในการดูแลตนเองควบคุมพลังงานทางด้านร่างกายให้เพียงพอต่อการริเริ่ม และการปฏิบัติดูแลตนเองอย่างต่อเนื่องได้ นอกจากนี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสนใจเอาใจใส่ตนเอง ความสามารถที่จะควบคุมส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ความสามารถในการจัดระบบการดูแลตนเอง และแรงจูงใจที่จะกระทำการดูแลตนเอง ในระดับปานกลางเช่นกัน ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มารับการรักษาอย่างต่อเนื่องที่โรงพยาบาลบางระกำ และเข้าทำกิจกรรมพบกลุ่มของกลุ่มใจประสานใจของโรงพยาบาลบางระกำ เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจ ให้เกิดพลังความสามารถในการดูแลตนเองอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากผู้ป่วยที่มีประสบการณ์ ผ่านการบำบัดรักษาหรือมีสภาพปัญหาที่คล้ายคลึงกันมาก่อน เป็นตัวต้นแบบ เปิดโอกาสให้สมาชิกได้พูดคุยเพื่อปรึกษาปัญหาและระบายความรู้สึก ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยมีผู้นำกลุ่มซึ่งเป็นอาสาสมัครมิตรภาพบำบัดของโรงพยาบาลเป็นผู้กระตุ้นบรรยากาศของกลุ่มโดยทั่วไปพบว่าสมาชิกกลุ่มสามารถระบายความรู้สึกและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผย มีความเห็นอกเห็นใจ และมีการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประเด็นที่สมาชิกรับมาพูดคุยกันส่วนใหญ่ ได้แก่ เรื่องการดูแลตนเอง ความรู้สึกไม่ได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ท้อแท้สิ้นหวังจากการเจ็บป่วย จากการประเมินการจัดกลุ่มพบว่าสมาชิกกลุ่มเห็นประโยชน์จากการเข้ากลุ่ม และต้องการให้มีกลุ่มต่อไป เนื่องจากในอนาคตยังคงมีจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ มารับบริการเพิ่มขึ้นอีก

ส่วนด้านความสามารถในการเสาะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเอง ($\bar{X}=2.43$, SD 0.26) และด้านทักษะในการใช้ทักษะกระบวนการทางความคิดและสติปัญญา ($\bar{X}=2.44$, SD 0.27) มีคะแนนค่าเฉลี่ยในระดับน้อย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 62.3 และไม่ได้เรียนหนังสือ ร้อยละ 4.7 ทำให้มีข้อจำกัดในการเสาะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองและการใช้ทักษะกระบวนการทางความคิดและสติปัญญา นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 3,000 บาท ถึงร้อยละ 87.7 ทำให้การมาพบหรือปรึกษาบุคลากรทางการแพทย์ จะสามารถมาได้เมื่อเวลานัดหรือเมื่อมีอาการรุนแรง เนื่องจากการมาพบบุคลากรทางการแพทย์แต่ละครั้งต้องเสียค่าใช้จ่าย กระทบต่อรายได้ของกลุ่มตัวอย่างและพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะครอบครัวเดี่ยว ร้อยละ 80.2 สถานภาพสมรสหม้าย หย่าร้าง และแยกกันอยู่ ถึงร้อยละ 78.3 ทำให้ขาดคู่คิด ร่วมให้คำปรึกษาเพื่อนพุดคุย ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้การดูแลตนเอง

3. ปัจจัยที่มีผลต่อมีพลังความสามารถในการดูแลตนเองของกลุ่มตัวอย่างคือ อายุ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของพลังความสามารถในการดูแลตนเองผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ได้ แต่ระดับน้อย ร้อยละ 5.4 ซึ่งหมายถึงผู้ติดเชื้อที่มีอายุน้อยจะมีพลังความสามารถในการดูแลตนเองดีกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลบางระกำมีอายุในช่วง 30-40 ปี มากกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งเป็นวัยที่มีพลังความสามารถที่จะในการดูแลตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 59.4 มีระดับภูมิคุ้มกัน (เม็ดเลือดขาว, CD4) มากกว่า 300 เซลล์/ไมโครลิตร ทำให้กลุ่มตัวอย่างใหญ่ไม่ได้รับประทานยาต้านไวรัส การรับประทานยาต้านไวรัสอาจก่อให้เกิดผลข้างเคียงส่งผลต่อพลังความสามารถในการดูแลตนเองได้ ซึ่งพลังความสามารถในการดูแลตนเองเป็นส่วนหนึ่งของความสามารถในการดูแลตนเองเมื่อบุคคลมีความสามารถในการดูแลตนเองก็จะดูแลตนเองได้อย่างมีคุณภาพ (Orem, 2001) ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุมาก จึงมีพลังความสามารถในการดูแลตนเองลดลง ทำให้พฤติกรรมดูแลตนเองลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของมาลินี ถิ่นกาญจน์ (2548) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมดูแลตนเองของผู้ป่วยเอดส์ในโครงการรับยาต้านไวรัส พบว่าอายุที่มากขึ้นทำให้พฤติกรรมดูแลตนเองลดลง แต่ขัดแย้งกับการศึกษาของ Lee (1999) พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์และไม่สามารถทำนายพลังความสามารถในการดูแลตนเองในผู้หญิงที่อาศัยอยู่ในชนบท ประเทศปากีสถาน

ข้อเสนอแนะ

1. จากการวิจัย พบว่าอายุ สามารถอธิบายความแปรปรวนของพลังความสามารถในการดูแลตนเอง ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ บุคลากรทางสุขภาพควรส่งเสริมพลังความสามารถในการดูแลตนเองในกลุ่มผู้ป่วยที่มีอายุมาก เพื่อให้มีสุขภาพที่ดี ลดภาวะแทรกซ้อนจากโรคติดเชื้อฉวยโอกาสที่อาจเกิดขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการเสาะแสวงหาความรู้เกี่ยวกับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ต่ำ ซึ่งพยาบาลวิชาชีพควรให้การส่งเสริมสนับสนุนความรู้ในการการดูแลตนเองกับกลุ่มนี้อย่างต่อเนื่องและมีสื่อสิ่งพิมพ์ เอกสาร หนังสือคู่มือที่สามารถให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์สามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง

3. จัดทีมเยี่ยมบ้านเพื่อส่งเสริมให้กำลังใจและให้ความรู้กับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพลังการดูแลตนเองของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่มีระยะรุนแรงของโรคต่างกัน

2. ควรมีการศึกษารูปแบบการให้ความรู้ในการดูแลตนเองที่ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์สามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง